

8—11 вересня 2016 р. на базі спортивно-оздоровчого табору «Карпати» Львівського університету (с. Карпати Мукачівського р-ну Закарпатської обл.) відбулися чергові Десяті наукові читання імені академіка Євгена Лазаренка, які були започатковані 1997 р. Вони організовані Львівським національним університетом імені Івана Франка за участі Інституту геології і геохімії горючих копалин НАН України, Українського мінералогічного товариства та Наукового товариства імені Шевченка.

Для участі в читаннях було заявлено 24 усні і 26 стендових доповідей. Серед їх авторів представники Київського (КНУ), Львівського (ЛНУ), Волинського і Криворізького національних університетів, Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне), Донецького національного технічного університету, Інституту геологічних наук, Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка (ІГМР), Інституту геології і геохімії горючих копалин (ІГГГК), Інституту прикладної фізики (ІПФ) НАН України, Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова (МДУ), Західноукрїнського наукового центру АН РС(Я) та Інституту геології і мінералогії ім. В.С. Соболева Сибірського відділення РАН, Варшавського університету (Польща) і Геологічного інституту Норвегії.

У безпосередній роботі наукових читань взяли участь понад 40 учасників: науковців, педагогів, аспірантів і студентів, головно Львівського університету та інститутів НАН України. На чотирьох засіданнях заслухано і обговорено 19 усних і 16 стендових доповідей. Вони торкалися переважно різних проблем мінералогії (генетичної, регіональної, космічної, типоморфізму тощо), частково геохімії, літології та рудоутворення.

У першій доповіді, яку виголосив *О. Матковський* (ЛНУ ім. І. Франка) «Стан реалізації задуманих і розпочатих Євгеном Лазаренком праць з мінералогії України та Карпато-Балканської гірської системи» (співавтор *Є. Сливко*) відзначено часткову реалізацію задумів, а саме: в підготовці та виданні книги «Мінерали України. Краткий справочник» (1990), низки узагальнюючих публікацій під час тривалої роботи над підготовкою «Мінералогічної енциклопедії» (МЕУ, 2006—2015), видань п'яти книг із серії «Мінерали Українських Карпат» (1990, 1995, 2003, 2011, 2014) та праці «Minerals of the Carpathians» (2002). Продовженням реалізації першого задуму була присвячена доповідь *Г. Кульчицької* (ІГМР НАН України) «Мінералогія в інформаційному просторі» (співавтор *Д. Черниш* — ІГМР НАН України), в якій роз-

глянуто труднощі у підготовці МЕУ, пов'язані з назвами мінералів і вимогами до них та із затвердженням нових мінеральних видів комісіями Міжнародної мінералогічної асоціації.

Серед виголошених були цікавими доповіді *А. Вальтера* (ІПФ НАН України) про новий важливий різновид монациту Побужжя (співавтори В. Андреева — ІПФ НАН України, В. Павлюк — Правобережна геологічна експедиція та ін.), *О. Андреева* (ІПФ НАН України) про досвід застосування рентгенофлуоресцентного методу для дослідження системи Rb-Sr калієвих мінералів (співавтори А. Вальтер, О. Хлонь — КНУ імені Тараса Шевченка), *П. Білоніжски* (ЛНУ імені Івана Франка) про роль мінералогічних досліджень у вивченні умов формування флішових формацій Криму та Карпат, *С. Кривдіка* (ІГМР НАН України) про нові дані щодо мінералогії лужних порід України (співавтор В. Шаригін — Інститут геології і мінералогії ім. В.С. Соболева СВ РАН), *В. Прокопця* (КНУ імені Тараса Шевченка) про агаги Іванчівського базальтового родовища (співавтор В. Сковороднев — КНУ імені Тараса Шевченка), *М. Павлуня* (ЛНУ імені Івана Франка) про прогнозно-металогенічне значення термобарогеохімічних ендегенних рудних формацій, *Д. Возняка* (ІГМР НАН України) про флюоцерит-(Се) із камерних пегматитів Волині, *О. Гречановського* (ІГМР НАН України) про модель аморфізації структури циркону за даними комп'ютерного моделювання (співавтор Н. Єрьомін — МДУ ім. М. Ломоносова), *Л. Шумлянського* (ІГМР НАН України) про геохімію ільменіту з українських анортозит-чарнокіт-гранітоїдних порід (співавтори А. Korneliussen — Geological Survey of Norway, В. Baginski — Warsaw University, Oywind — Geological Survey of Norway).

Космічній мінералогії були присвячені доповіді *В. Семененко* (ІГМР НАН України) «Природа порфірового бітумовмісного ксеноліту в хондриті Кримка» (співавтор А. Гіріч — цей самий інститут), *С. Ширінбекової* (ІГМР НАН України) «Мікроскульптура звітреної поверхні зерен олівіну з паласитів», *А. Гіріч* (ІГМР НАН України) «Структурно-мінералогічна характеристика порфірового бітумовмісного ксеноліту в хондриті Кримка» (співавтор В. Семененко — ІГМР НАН України).

Вражаючими були доповіді екологічного спрямування з показом катастрофічних явищ, пов'язаних із видобутком корисних копалин. Зокрема, *В. Мельничук* (Національний університет водного господарства та природокористування) «Прогнозні чинники та розшукові ознаки локалізації бурштину в Прип'ятському басейні» (співавтор М. Криницька — цей самий інститут) навів

У залі наукових засідань Десятих наукових читань імені академіка Євгена Лазаренка. М. Павлуня, голова оргкомітету, оголошує вітальне слово на відкритті читань

Учасники Десятих наукових читань імені академіка Євгена Лазаренка

Учасники Десятих наукових читань на геологічній екскурсії у кар'єрі с. Кленовець

жахливі картини, які створилися після видобутку цього напівкоштовного мінералу, особливо несанкціонованим шляхом у межах Волинської і Рівненської областей. У доповіді *В. Дяківа* (ЛНУ імені Івана Франка) «Розвиток прибортового соляного карсту як головний чинник формування стійкого гідроізоляційного прошарку в процесі затоплення Домбровського кар'єру» продемонстровано доволі страхотливі наслідки, що виникли після недосконалої (хижацької) розробки соляних родовищ.

Серед молодих науковців заслухано доповіді *Г. Федчун* (ЛНУ імені Івана Франка) про ймовірність алмазозного магматизму в Передкарпатському

прогині, *Ю. Череміського* (ІГГК НАН України) про структурно-літологічний контроль метасоматозу поверхневих сольових та вуглеводневих проявів у Скибовій зоні Карпат і Передкарпатському прогині (співавтори Г. Петруняк — ЛНУ імені Івана Франка, О. Череміська — ІГГК НАН України, М. Петруняк — УМТ), *Є. Луньова* (ІГМР НАН України) про геохімічні особливості слюд у маліньїтах Покрово-Кириївського масиву.

Достатньо багатою і різноманітною була інформація стендових доповідей, про які доповів їх куратор *М. Ковальчук*. Найчисленнішими були доповіді, присвячені вивченню включень у мінералах різного генезису (І. Наумко зі співавторами: Н. Бацевич, Т. Брилинський, Т. Занкович та ін.), дослідженню золотоносності (М. Ковальчук, В. Сукач, Л. Фігура та ін.), піроксенів, амфіболів і нефеліну з порід Покрово-Кириївського масиву Українського щита (С. Кривдік, В. Гаценко, Є. Луньов, В. Шаригін), ільменітоносності кір звітрювання (Ю. Крошко).

В обговореннях доповідей виступили Г. Кульчицька, Д. Возняк, П. Білоніжка, В. Мельничук, М. Петруняк, О. Матковський. Вони відзначили важливість і актуальність розглянутих під час читань різних проблем мінералогії, добру організацію і гарне перебування в Карпатському краї, висловили вдячність керівництву Оргкомітету. Запропоновано чергові читання присвятити питанням стану підготовки мінералогічної енциклопедії України і по можливості провести їх у Києві.

До початку роботи читань опубліковано матеріали у вигляді окремого збірника «Десяті наукові читання імені академіка Євгена Лазаренка» (відп. ред. О. Матковський. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 116 с.). Збірник містить 48 доповідей, в яких висвітлено питання про стан реалізації задуманих і розпочатих Є. Лазаренком наукових праць з мінералогії України та Карпато-Балканської гірської системи. Наведено новітні матеріали з теоретичної, генетичної, регіональної, експериментальної та космічної мінералогії. Схарактеризовано різноманітні аспекти мінералогії, геохімії та флюїдного режиму процесів формування родовищ металеві й неметалевої сировини (алмаз, золото, мідь, залізо, титан, рідкісні й рідкісноземельні метали, калійні солі, вуглеводні та ін.).

В останній день наукових читань під керівництвом завідувача кафедри мінералогії Л. Скакуна проведено геологічну екскурсію на вулканічні структури долини р. Візниця у Закарпатті, під час якої її учасники ознайомилися з геологічною будовою і цікавими мінералого-петрографічними особливостями вулканітів.

О.І. МАТКОВСЬКИЙ, І.М. МИСЯК